

29
27

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Tekintsünk vissza!

Irta: Wohlmuth Ernő.

Egy esztendő előtt, mikor az erősebbé lett *Népnevelő*-nek a XX. század néptanítói eszményéhez szabott új programját körvonaloztuk, azt ígértük, hogy lapunk minden tanítói érdekek öszinte kifejezője és esküdt barátja lesz, a modern pedagógia leghatalmasabb problémájától a legkisebb tanító-árvaig minden iskoladogot és tanítóügyet a legmelegebb szeretettel s a lelkesedés erejével vesz gondjaiba és juttat sikeres megoldásra.

Ma büszkén mutatunk reá ez ígérteinkre és hozzuk vissza tanítótestvéreink emlékezetébe. Bár szokatlanságonál fogva szinte meglepő dolog ez, mert hiszen épen a mi szép hazánk az a legujabb ígérteföldje, ahol minden téren legtöbbet ígérnek s legkevesebbet váltanak be — különösen ha az iskola s a tanítóság érdekeiről van szó —, a *Népnevelő* azonban fölemelt fővel és nyílt tekintettel hangoztathatja: én megtartottam, amit ígértem, én megtettem kötelességemet, aminek teljesítésére vállalkoztam.

Üdvös dolog az ilyen visszatekintés mindenképen. Számot adni a sáfarkodásról: a becsületesen munkálkodónak lélekerősítés, a mulasztónak megsemmisülés.

A *Népnevelő* lefolyt esztendejére visszatekinteni és számba venni a végzett munkát és az elért eredményeket: nagy megerősítése a katolikus tanítóság öntudatának és lélekerejének.

Ami a legkezzelfoghatóbb eredmény és minden öntudatos katolikus tanító előtt tisztán áll, az, hogy a *Népnevelő*-nek sikerült az elmúlt évben a katolikus tanítóság legszélesebb köreit is öntudatos tevékenységre serkenteni és egységes irányzatok és törekvések szolgálatában tömörítve, egyesíteni. Ez marad a jövőben is legfőbb törekvése, jól tudván, hogy ha a katolikus tanítóságot — tanítson az bármily jellegű iskolában! — sikerül méltóságának, erejének és hivatásának tökéletes tudatára vezetni, akkor Magyarország diadalmas kulturáján a poklok kapui sem vehetnek erőt.

A *Népnevelő* egységesíté, tömöríté, önmagában erőssé tette tanítóságunkat. A katolikus tanítóságban jelenleg ninesen számbavehető széthúzó áramlat, ellenséges táborok felé kacérkodás, a kerítésen túlra való oldalgás. A katolikus tanítóság érett férfiakhoz illő és ezekhez egyedül méltó tájékozottsággal, határozottsággal és energiával áll úrként a saját otthonában és se idegenbe nem kívánczik, sem pedig hazulról elüzni nem hagyja magát. *Sorsát saját maga intézi, sorsát saját maga fogja megjavítani* s ebben elsőrendű segítsége volt is, lesz is a *Népnevelő*.

Tanítói törekvéseinket és mozgalmainkat a szerint irányítja és támogatja, hogy azok mennyire segítik elő a katolikus tanítóságnak egy testté, egy lélekke kristályosodását. Ezért szívünkhöz legközelebb azok a katolikus tanítói egyesületek állanak, melyek — ha egyetlen szállal is, de erős szállal — a katolikus tanügy hivatalos központi fórumához vannak csatolva, mert az egy célra törekvő hadseregek csakis az egységes vezetés közös tervei szerint operálhatnak előrelátható eredménnyel.

Ezért lelkesedünk oly nagy szeretettel és örvendezéssel az *Országos Katolikus Tanügyi Tanács keresztény-szociális szakosztályáért*, amelyet a *Népnevelő* hívott életre, mikor tervszerűen minduntalan kifejezést adott ama nézetének, hogy szükséges egy olyan országos tanítói szervezkedés, melynek keretébe minden egyes katolikus tanító beleilleszkedhetik s melyet a kisded makkból a *Népnevelő* szökkentett oly merész sudárba, hogy arra a magyar tanítói mozgalmakban másik példa ninesen.

A maig lefolyt esztendő katolikus tanítói szempontból legjelentősebb eseményének tartjuk ezt a keresztény-szociális alapon és szellemben való szervezkedést és egyesülést. Ha az Országos Katolikus Tanügyi Tanács hazánk katolikus tanítóságának a szíve — aminthogy annak kell is lennie, mert csakis így van létjogosultsága — akkor meg kellett találni arra a legalkalmasabb módot, hogy minden egyes csepp vér oda szabadon belejuthasson és hogy ezek egészsége és ereje az egész szervezetre kihatóan érvényesül.

valódi
n-féle
OK
ők közvet-
pviselői:
DOR
-tere 4.
ároknak
zetés.

ingyen!
-Pétervár.
és London.

ivek
ékek
és e
LY
letében
szám.

222 5-6

ZET
TTÓ
onájának
koroná-
tója, vil-
lezett es-
onagyára
utca 48.
szállító,
állításo-
ő fizetési
umatikai
szállít
ításokat
smeretes
sít. ☐
rajzokat
n küld.
4 2-52

kat
állít
SA
ep).
rendszer
ntos or-
mináru-
orgonák.
sísó
ős szá-
yén és
élyezve.
93

hessen. Ez meg is történt s a központba így allandoan friss vér és energia fog ömölni bőségesen. Az élet természetes vérkeringése lesz ez. folytonosan újraalakító és szünetlenül erőt adó. A mi korunk a tevékeny, a tehetséges, a munkás, az energiaképes egyesekből alakult tömegek érvényesülésének a kora. A szellem munkatérén is ma a produktív egyesekből alakult tömeg az egyetlen érték s csakis ezzel lehet győzelmet aratni és a győzelem eredményeit maradandóvá tenni. Elemi szociális igazság, hogy a vezetésre hivatott arisztokracia minden téren csakis a lehető legteljesebb demokraciából eredhet. Ennek van létjogosultsága, mert igazság a gyökere, míg akarmi másféle vezetés értéktelen, mert hazugság s mert nincs szilárd alapja.

Hogy mily intenzív és eleven hatással van a *Népnevelő* a katolikus tanítóság egészére, annak könnyen fölismerhető bizonyítója az az oriai érdeklődés is, mely a jelen év nyarán megtartandó IV. kongresszusunk iránt napról-napra fokozottabban megnyilvánul s mely kongresszusnak az előkészítését a sajtóban úgyszólván egyedül ez a lap végzi. Az eddig is közreadott sok-sok dokumentum, amelyeknek őszinte és hangos szava immár el nem némitható, a magyar iskolaügy és a tanítóság fájdalmas sebeire hívják föl a közfigyelmet: ezeknek a gyökeres orvoslása többé el nem odázható, már csak azért sem, mert a tanítóságnak lapunk révén ezután is nyilvánosságra kerülő fölshozamlásai igazságuk erejével mihamar ki fogják kényszeríteni az alapos orvoslást.

Mert a *Népnevelő* a praktikus értékű tanügypolitika és pedagógia szolgálatában áll. Nem nyargalász hazug jelszavakon, nem áztat üres fraziszokkal, egyetlen érdeke a keresztény magyar kultúra fölvirágzása és munkásainak jobbléte. Ehhez a hivatásához hűen korlátlan teret adott minden igazi tanítói érdek megnyilvánulásának. A lefolyt esztendő *Népnevelő*-jének egyetlen száma sincs, amelyben egész sereg tanítói és iskolaügyi jogos kíváncsi messzehallható szóhoz ne jutott volna.

A fizetésegyenlőtlenség nagy igaztalansága egy pillanatra sem került le a napirendről. A száz hibától csúf nyugdíjtörvény megváltoztatása, az osztálytanítók lakásügyének kielégítő rendezése, a kántortanítók fizetési és nyugdíjnormáliai, azután a harangozói és sekrestyési bajok, amelyeket ma már nem szabad, de nem is lehet kegyes fraziszokkal elintézni — mindezek a velük rokon bajokkal együtt allandoan a megbeszélések előterében állanak és erélyesen követelik az illetékesek intézkedéseit. Nincsen olyan tanítói érdek, amelynek a *Népnevelő* őszinte tolmácsa ne lenne. S hogy ez lehetett, az arra mutat rá, hogy a katolikus tanítóság jogos panaszainak meghallgatásától, jogos érdekeinek kielégítésétől az ő hatóságai nem zárkoznak el, sőt szívesen veszik a tájékoztatást, a keserőségek és elégedetlenségek forrásainak nyílt följarását.

Fontos tanügytársadalmi dolgainkat is folyton szem előtt tartottuk. A katolikus tanítóság vegye át az egyedül őt megillető vezérszerepet minden közös tanítói intézményben és egyesülésben: ez a fölfogás irányította lapunkat az Eötvös-alappal szemben is. A modern pedagógia gyönyörű és nagyjelentőségű problémái, melyeknek eredményes megoldása a betüvetés és számvetés primitív munkását a lélek művészi alakító mesterévé avatja, mind súlyosan a mérlegbe eső szóhoz jutottak. Mert igaza van *Dudeknek*, a tudós egyetemi tanárnak, mikor jogos keserűséggel azt mondja, hogy a pedagógia művelése nemcsak a tankönyvek jövedelmező írásából és szónoklatokból, hanem a tudományág elméleti tudományos fejlesztéséből is áll. A keresztény szociológiáról és a szociálpedagógiáról egy *Giesswein Sandor*, az erkölcsi nevelésről egy *Foerster*, egy *Mihályi Akos*, a társadalmi erkölcsstanról egy *Jehlicska Ferenc*, a testi fenytés nagyon is sürgető kérdéséről egy *Angyal Pál* szólott a tanítósághoz. Sajnos, helyszüke miatt nem sorolhatom elő részletesen a tanítóságnak e téren kifejtett nagyszabású és nagyértékű munkásságát, különben is erről tanúságot tesz a *Népnevelő* minden egyes száma.

Ez az eddig páratlanul álló érdeklődés és részvétel azonban kettőt bizonyít: azt, hogy a *Népnevelő* nemcsak tanítói lap, hanem valóban is a tanítóságnak a lapja, és azt, hogy a magyar katolikus tanítóság a hivatása megkivánta szellemi és erkölcsi szintáj teljes magaslatán áll. Élénk példa erre az a gyönyörű cikksorozat, mely a tanyai és uradalmi iskolák életét tárja elénk, amelyet a paraszt konviktusokról irt hatalmas pünkösdi cikkével *Petrovác József*, tanügyünk e vezérszerepre hivatott, de sajnos, elvonultan produkáló munkása indított meg s amelyet a katolikus tanítóság oly megfontoltsággal, szakismerettel és komolysággal juttat a teljes érettségre, hogy az ott fölvetett eszmék életbeléptetése elől az arra hivatott fórumok el nem zárkoznak.

Egy másik jelentős eredménye a *Népnevelő* tanító-gárdájának: az iskolakönyvek kérdésének megoldása. Talán még nem volt eddig olyan tanítói probléma, melyet ennyire egyöntetűen és akkora egyetértéssel intéztek volna el, mint a népiskolai tankönyveket. Főlöleges volna itt ismételn, amit mindenki tud és annyian kifejezésre juttatnak, hogy a katolikus iskolának modern iskolakönyvekre szükségük van. *Görcsönivel*, *Róvóval*, *Szuszaival* az élen, nemcsak számánál, de intelligenciájánál fogva is annyira tekintélyes tanítói közvélemény lépett a sorompóba, hogy amennyire sürgős és el nem kerülhető a katolikus tanításügy érdekében a megfelelő iskolakönyvek megírása és kiadása, ép oly könnyű lesz ezt a megnyilvánult kíváncsiak, tervek és vázlatok alapján keresztül vinni.

A *Népnevelő* tehát, mint e teljességre épe..

nem törekvő visszatekintésből így is látható, minden téren igyekezett föladatát teljesíteni. Friss legáramlatoknak nyitott utat a tanítói közeletben. A tanügypolitikában szerte burjánzott olesó demagógia irtására törekedett. Nem szolgált alapzatul tanügyi primadonnáknak és a pedagógia mondva csinált nagyságainak, hanem a katolikus tanítóság nagy egyetemét a zajtalan, de annál komolyabb és eredményesebb munkába igyekezett bevonni. Új medreket nyitott a tanítói közvélemény akadálytalan megnyilvánulásainak és mindenképen azon van, hogy a katolikus tanítóság egymás iránt való testvéri szeretetének és a keresztény kultúra nagy ideáljaihoz való ragaszkodásának legalkalmasabb és legerősebb kapcsolata legyen.

Ezt tette, erre törekedett a *Népnevelő* a mögöttünk immár elmaradt évben is, és ezt fogja tenni a jövőben is. Ha ezzel kiváltotta a tanítóság szeretetét, ez csak annak a bizonyossága, hogy a katolikus tanítóság tudatára jutott saját értékének, megérezte önjegét és férfias érettséggel használni is tudja ezt az erőt.

S hogy ezt tehette, ezért a legőszintébb hála és köszönet érzelmei kell, hogy támadjanak mindannyiunk lelkében a *Szent-István-Társulat* iránt, aki pusztán a maga erejéből viseli a *Népnevelő* anyagi terheit s aki immár közel két évtizeden keresztül úgyszólván minden ellenszolgáltatás nélkül az ily organumot tanítóságunk kezébe. Különösen a Társulat igazgatója: *Erdősi Károly* iránt kell köszönetünket lerónunk, mint aki a napjainkban épen nem divatos zajtalan és a piacon nem látható munkásságával eddig is többet tett a katolikus tanügy javára, mint akárhány szájpédagógus. A *Népnevelő* ujjaalakítása, a *Tanítók Évkönyve* létesítése, az új tankönyvek megírásának gondolata mind az ő nevéhez fűződnek s a beavatóttak jól tudják azt is, hogy nincsen olyan tanítói közügy, melynek kivételéhez a *Szent-István-Társulat* nagy morális és irodalmi erejére volna szükség, amelyet ő teljes jóindulatával és energiájával ne támogatna.

Így, egyrészt a *Szent-István-Társulat* támogatásával vértzetten, másrészt tanítótestvéreink szeretetével megerősítve, ezután is bátor harcra és serény munkára lesz a keresztény magyar kulturának és minden tanítói érdeknek a *Népnevelő*.

Népoktatásunk függő kérdései.

Irta: *Ember Károly*.

V.

A gyermeklélek megfigyelésének módszere.

A nevelésnek is voltak és lesznek időszerű kérdései, megoldásra váró feladatai. Ilyen napirenden lévő kérdése a mai nevelésnek az, hogy a nevelés és oktatás módszere minél közelebbi viszonyba hozassék gyermek egyéni természetével, egyenesen azon okból, hogy minél tökéletesebben megoldhassa a nevelés fel-

adatait. És tényleg új, avagy csak újabban is hangzottatott kívánalma-e ez a nevelésnek? A kérdésre igen könnyű a válasz.

Amióta csak némi öntudat vegyült a nevelés munkájába, amióta nevelő lett a szó teljes értelmében a nevelő, a tanító, el sem képzelhető nevelő-tanítói munka anélkül, hogy az ne számoljon a gyermeklélek művoltával és ebből kifolyólag annak egyéni sajátosságaival. Aszerint volt és lesz a tanító munkája a gyermekre vonatkozólag az öntudatos, a szakavatott nevelés művészi hatása és nem pedig a kontár, a tudatlan, a hivatás nélküli mesterember élettelen kísérletezése, lélekölő torturája, amely mértékben a gyermeklélek ismeretére helyezkedve indokolni is tudja az öntudatos és a tervszerűség fogalmainak megfelelő érvényesülését minden nevelői ténykedésében, amit a nevelés és oktatás céljának megvalósítása végett tanítói szerepében végez. Szerintem az a legjobb tanító, aki legfőbbet törődik a gyermekkel, mert ezzel azt árulja el, hogy hivatásának magaslatán áll és így a gyermeklélek igényeihez méri hivatásának betöltését.

Miután szorosan a tételhez ohajtom mérni fejtegetésemet, éppen azért a gyermeklélek tanulmányozásának sokféle ágazó útjai közül csak azon haladók, amelyen a gyermektanulmány mint alkalmazott tudomány szerepel, amelyen tehát a gyermeklélek egyéniségének megismert jelenségeit, mint tényeket, újdonságokat a pedagógia mint gyakorlati tudományt értékesíti.

A gyermektanulmányozás óriási területen oda vetem tekintetemet és oda irányítom tanító véreim érdeklődését, ahol a kérdés úgy tűnik fel, mint elengedhetetlen kötelesség minden tanítóra nézve, akit a Gondviselés arra rendelt, hogy az Isten képmására teremtett gyermek-embert, a teremtés koronáját, rendeltetésének betöltésére minél tökéletesebb módon előkészítse, akit aszerint fogjak áldani vagy átkozni egykoron tanítványai, amint e magas szöveg hivatásának lelkiismeretesen meg tudott és meg akart jelezni.

Nem lehet célunk *Münsterberg* Hugónak, a cambridgei egyetem tudós tanárának felfogását szolgálni, aki a gyermektanulmányozással csak új adásokat kíván nyerni az ember általános lélektanának területéhez (Kinderfehler IV. évf. 1. füz.)

Nem követhetjük *Chrismann* ajánlotta egyoldalú anthropologiai rendszert, avagy azt, mely a gyermeklélek szellemi folyamatait csak úgy vizsgálja, mint a külső inger és a külső mozgás közé iktatott mozzanatot. (A gyermektanulmányozás mai állapota. Nagy L. 10. lap.)

Még talán legközelebb juthatunk rendszerünk megállapításában *Preyernek Die Seele des Kindes* című művében megadott módhoz. Ő a gyermeket a lélek összes erőinek szempontjából vizsgálja.

A legtöbb pedagógus azonban a gyermeklélek tanulmányozásában (*Tracy, Compayre, Groos* és mások) a lélektanok hármias beosztása szerint: az értelem, érzelem, akarat rendjét követik. A magyar irodalomban a Gyermektanulmányi Társaság és annak egyik igen buzgó tagja, *Nagy László* foglalkoznak a gyermektanulmányozásnak tudományos művelésével, míg *Pethes János* 1901-ben megjelent «Gyermek pszichológiája» rövid enciklopédiája a gyermektanulmányozás külföldi kísérleteinek. Önálló nyomokat tör *Ranschburg Pálnak* 1904-ben megjelent műve az anthropologiai, élettani és fejlődéstani szempontokon nyugvó tanulmányozásról. Hazánkban most a Gyermektanulmányi Társaság fejt

ki nagy buzgalmat Teleky Sandor gróf elnöksége és Nagy László ügyvezető-igazgató tudományos irányítása mellett a gyermektanulmányozás terén.

A társaság a közvetlen és közvetett megfigyelési módokat követi. A közvetlen módszer szerinte abból áll, hogy a gyermek szabad magatartását és tevékenységét bizonyos előre ismert körülmények között megfigyeljük s a kapott adatokból állapítjuk meg tetteinket. Erről azt mondja, hogy a tudományra nézve igen értékes ugyan, de nagy gyakorlottságot kíván a megfigyelő részéről; csak egyenként, vagy a gyermekek kis csoportjánál alkalmazható. A közvetett módszer a gyermek önfigyelésére támaszkodik és véleménye az, hogy e módszer egyszerűbb s könnyebben keresztül vihető; jó oldala, hogy tömeges vizsgálatra alkalmazható.

Az adatok összegyűjtésére kérdésekkel ellátott íveket küldtek szíjjel.

Az eredményekről Nagy Lászlónak «A gyermektanulmányozás mai állapota» című füzetének 5. lapján írt ezen gondolattal szólhatunk: «a gyermektanulmányozás ugyanis fel van ugyan ruházva az ifjú tudományok minden bájával és varázslatos erejével, amely a termékeny elméket ellenállhatlanul a maga bűvös körébe vonzza: azonban megvan annak rajta a kiforratlanság hibái is.» Így túlságosan szűkkörü, feltűnően Münsterberg szolgálatában áll és némi ellenmondásban van akkor, midőn azt hangoztatja, hogy helyes megoldása a kérdésnek az, hogy a gyermektanulmány sem a test és élettani, sem lélektani alapon és irányban egyoldalúlag nem művelhető, hanem ezen tudomány tárgya és végső célja csak az egész gyermek megismerése lehet a maga alkotásának egysége s az összes testi és szellemi erők együttes hatására, mert szerinte «a felfogás felel meg azon természettudományi alapnak, amelyből a gyermektanulmány közvetlenül kinőtt s amely a gyermektanulmány egészséges fejlődését biztosítja». (A gyermektanulmányozás mai állapota. Nagy L. S. I.)

Könnyen pótolható hézaga a társulat tevékenységének a gyermektanulmányozás azon feladatának feltűnőbb művelése, érvényre juttatása, melynek célja a köznevelés körében a tanulmányozás eredményeinek a neveléstudományban és didaktikában való értékesítése a nevelés és oktatás mai szintjének fokozására, a nevelés és oktatás iskolai munkájának mélyítésére.

Ennek a tanulmányozási módnak tartalma azután a magunk felfogása szerint az volna, hogy a teremtett gyermek-ember összes testi és lelki erőit azon kölcsönös együttműködésben vizsgáljuk, amint az a legtermészetesebb módon megnyilatkozik és e megnyilatkozásból a gyermek egyéniségét a végből törekszünk megismerni, hogy a gyermek összes erőit összhangzatosan fejleszthessük egy ismert és minden lépésünkben szem előtt tartott célnak, a nevelés céljának minél teljesebb megvalósítása érdekében.

Igy jutottunk el a gyermeklélek tanulmányozásának azon valóban egyedül helyes értelmezéséhez, amely közvetlenül, avagy ezzel összeforva közvetlenül alkalmazott módszerében, hivatva van a nevelés és oktatás mikéntjének tökéletesebb formát kölcsönözni. De hisz a nevelés történelmének feljegyzéseiben is megerősítést nyer a gyermektanulmányozásnak pedagógiai szempontból ezen kizárólagosan jogosult értelmezése. Minden öntudatos és tervszerű evelői eljárás a nevelés alanyára: a gyermekre vonatkozhatik. Amint a kertész más és más talajba leteti természeti sajátosságuk szerint a kert növényeit

és a növények természeti sajátosságaira való tekintettel gondozza, ápolja azokat; amint a művész művészi ideáljának megtestesítéséhez szükséges nyersanyagot művészi érzékkel választja meg s bizonyos természeti törvények szerint használja fel és mindezt ismernie szükséges: így lesz igazi művész az a nevelő is, aki a gyermeki egyéniséget ismeri, aki ezen megismeréshez alkalmazkodva, a gyermeki test és lélek természetes sajátosságai szerint végzi művészi munkáját.

(Folytatása következik.)

A tanítók fizetésének újabb rendezése.

Írta: Schottert Ferenc.

«A tanítók fizetésének újabb rendezése» címen cikket írt Bertalan Vince úr az Alkotmány f. évi március 25-iki számában, amelyet a nagyméltóságú közoktatásügyi miniszter és a püspöki kar figyelmébe ajánlott. Főbbszórat olvastam a cikket és nem akartam hinni a szememnek, hogy ezt az a Bertalan írta, akinek a kath. népoktatás mezején mint elméleti és mint gyakorlati pedagógusnak oly sok érdeme van. Nem foglalkozom hosszasan a szóban forgó cikkel, azt avatottabb kezekre bízom, csupán a szerkesztőség szíves engedelmével a kath. tanítóság, különösen a kántortanítóság figyelmét hívom fel arra, hogy szerezzék meg és olvassák el az Alkotmány fenti közleményét.

Cikkét három fejezetre osztja a szerző. Az elsőben beszél a tanítói fizetésről és bár fizetésemelést sürget, mégis azt olvassa ki belőle az ember, hogy a tanítóság jelenlegi képzettsége mellett sokat nem is várhat, hiszen szerinte a tanítók képzettsége nem egyenrangú az érettségivel, tehát olyan elbánásban sem részesülhet, mint egy érettségit tett köztisztviselő. Azt állítja, hogy köztisztviselői minőségünk is csak «a tanítói személyt érinthető bántódás megvédése szempontjából és nem am képzettség és rangosztályba való sorozás tekintetéből» lett az 1907. évi XXVI. és XXVII. t.-c.-ben megadva. Sorok között olvasva, a tanítónak «tekintetes» címét is kétségbe vonja.

Hát kérdem tisztelettel: így van ez? Igaz volna ez? Én kétlem, mert amidőn törvényhozásilag köztisztviselőnek minősítettünk, akkor többé köztisztviselő és köztisztviselő között különbséget tenni nem lehet. Nem lehet, mert sem törvény, sem min. rendelet az új törvény életbe lépte óta ezt nem értelmezte olyképen, amint azt Bertalan úr teszi. Avagy mégis igaza volna? Ez esetben is ezt egy tanítóembernek ilyen felfogásban szellőztetnie nem szabad, mert fizetést sürgető (?) cikke, ott ahová ajánlva van, célját tévesztette, a tanítóság körében pedig csak visszatetszést szül. Avagy ez is volna a cikk rejtett célja?

Nem akarom hinni, mert Bertalan urat a kath. tanítóság barátjául emlegetik és én is úgy vagyok meggyőződve. Hogy pedig oklevélünk nem egyenrangú az érettségivel, erre nézve az a nézetem, hogy ez is tévedés. A tanító van annyira képzett, mint az érettségit tett ember. Tanulmányai is annyi évig tartanak. Ma már ezt így is értelmezik. Hogy nem képesít az egyetemre és nem lehet a tanítóból orvos, ügyvéd stb.? Arra nincs is szükség. Aki tanítónak képi magát, az csak nem akar lenni állatorvos, vagy mi? Hiszen ilyen értelemben a reál- és a kereskedelmi-érettségi sem egyenrangú a gimnáziumi érettségivel. A tanítóképzők akadémiai színvonalra

És ime eme új, a keresztény szociális alapon való szervezkedés az ország tanítóinak körében oly élénk visszhangra talált, hogy egy féleves agitáció folytán ez év március 15-én megalakult a keresztény szociális tanítók szakosztálya a Kath. Tanügyi Tanács keretében. Hisszük és tudjuk, hogy a keresztény tanítóságnak eme új, szép reményekre jogosító szervezkedése nem szalmaláng hatású lesz, hanem messze kiható alkotásaival és lankadatlan buzgalommal a tanítóság és tanügy legégetőbb kérdéseinek hathatós orvoslója lesz.

A szabdkörmivesek lapjai úgy tüntetik fel a tanítóság eme alakulását, mintha az a papok megrendeléséből történt volna az ő mozgalmuk ellensúlyozására. Ha úgy volna sem venné kedvünket a szervezeten való részvételtől. De nincs igazuk. A keresz. szakosztály a tanítóságnak a gyülekező helye. Eddig ha bajunk volt, ha igazunkat akartuk keresni, akkor idegen vizekre eveztünk általános egyesületekbe és ott adtuk ki szívünk keserűségét. A szociális szakosztály kifejezője lesz az alulról, a tanítóságtól jövő kívánságoknak.

Itt van tehát az ideje annak, hogy most minden kath. tanító illeszkedjen be a szakosztály keretébe és kérjen részt magának abból a munkából, amely önmaga sorsának intézését előbbre viszi, de ezenkívül egyetemes érdekeket is előmozdít.

A hitvallásos iskolák tanítói ma valóságos nyomoruságban tengődnek. A pár év előtti fizetésrendezés a felsőbbségbe vetett hitüket megrendítette, illuziójukról megfosztotta. Most a tanítóságon a sor. Tessék a keresztény szocialista igazságot hirdetni: a munkás méltó az ő bérére. Ne a passzív rezisztenciával irányítsuk magunkra mások figyelmét, hanem hatalmas, egységes ker. szociális munkával. Mi a méltatlan bánásmód után sem vesztettünk idealizmusunkból, csak elkeseredésünk lett nagyobb, csak az elégedetlenségünk forróbb.

Föl tehát keresztény szocialista tanítótársaink a szociális szakosztályba. A szívünk mélyén felgyülemlett keserűséget ne fojtsuk tovább vissza, hanem mint a ker. szocialista szakosztály tagjai jelenjünk meg nagy tömegben a IV. országos tanítói kongresszuson és összesített erőnkkel rázzuk meg azokat a hatalmas oszlopokat, amelyek eddig elzárták a mi méltányos, jogos kívánalmainknak érvényesülését.

A szociális szakosztály tagjai. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács szociális szakosztályának vezetősége március hó 27-én tartott ülésében tagjai sorába iktatta az eddig jelentkezetteket. A fölvetek névsorát lapunkban közöljük, nagy számuk miatt folytatólagosan. A jelentkezések a Tanügyi Tanács irodájához (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.) intézendők. Galler Kristóf tanítóképzői igazgató, Zörög Mihály tanítóképző tanár, Pörzsölt Geza tanítóképző tanár, Waldmann György tanítóképző tanár, Börtsök Lajos gyakorlóisk. tanító, Zelliger Arnold főtanító, Mann Aranka tanítónő, Füzesséry Erzsébet tanítónő, Krajnyák Erna tanítónő, Feigler Margit tanítónő, Weltzlné Radelmacher Etel tanítónő, Kontsek Anna tanítónő, Stefanek Ferenc tanító, Móza Lipót tanító, Schöll Sándor tanító, Weltel Ferenc tanító, Huttya Antal tanító, Ferschitz Rezső tanító, Veverán Istvánné tanítónő, Skultéty Fanny tanítónő, Veverán István tanító, Tantossy Kálmán tanító, Galló Pál tanító, Banyár Gyula főtanító, Mozsáry Sándor tanító, Hridina Antónia tanítónő, Zvátsné Hrdina Coelestina tanítónő, Szöcs

Ilona tanítónő, Jávör István tanító, Schmidt Vilmo tanító, özv. Feil Istvánné tanítónő, Schunk Emilia tanítónő, Valentovics István kántortanító, Gottstein Vilmos főtanító, Hridina Mária tanítónő, Schummer Rezső főtanító, Gárdonyi Pál tanító, Niesner Hermina tanítónő, Bucher J. tanító, Szentgyörgyi Anna tanítónő, Margittay Antal kántortanító, Hauler János tanító, Vilhelm István tanító, Kuzmits Endre igazgató-tanító, Ezsöl Fábán tanító, Ézsölné R. Anna tanítónő, Pánczél József tanító, Szabó Mihály tanító, Nyáguly Miklós tanító, Bartók Albert kántortanító, Cseh Erzsébet tanítónő, Horváth Ignác tanító, Várkonyi Sándor tanító, Kálmán Ferenc tanító, Kálmán Károly tanító, P. Szkiba Teofil, szent Bazil r. áld., igazg.-tanító, P. Seszták Barnabás szent Bazil r. áld. és tanító, Fr. Bojcsik Ince szent Bazil r. növ., okl. tanító, Fr. Iván Gyula szent Bazil r. növ. okl. tanító, Érsekujvári Simor-féle r. k. elemi leányiskola, Kapas József kántor-főtanító, Nagy Gyula tanító, Szkubik Ottilia tanítónő, Prinz Fidel igazgató-tanító, Gottlieb Már. Gregoria szer. tanítónő, Sik. M. Friderika isk. növ., Bergauer Már. Magda isk. növ., Theisz Már. Concordia isk. növ., Janiesek Mária Tarcisia iskolanővér, Krause Bruno tanító, Schork Lajos tanító, Szabó Ferenc tanító, Schrempf Riza tanítónő, Harsányi Sándor kántortanító, Szélig Jakab tanító, Weltin József tanító, Lehoczky Vilmos tanító, Krammer Antal tanító, Krammer Károly tanító, Radics Péter tanító, Bayer Mihály tanító, Kulcsár Imre kántortanító, id. Szabó Kálmán kántortanító, Tibor János kántortanító, Halmos Kálmán tanító, Esztergályos Károly tanító, Rákosi Károly tanító, Vértes Imre tanító, Pleyer János tanító, Nedbálek Lajos kántortanító, Hlavács Antalné tanítónő, Hlavács Antal tanító, Böcz Antal tanító, Imre István főtanító, Mészáros Dezső tanító, Sárvári Szilárd kántortanító, Volánszky Győző főtanító, Volánszky Győzőné tanítónő, Polacsek Gizella tanítónő, Prokupek Sámuel árvaházi igazgató, Kmoskó István árvaházi tanító, György Béla árvaházi tanító, Bara Gyula árvaházi tanító, Opra Béla, árvaházi tanító, Györbíró Kálmán árvaházi tanító, Olejnyik Ferenc tanító, ifj. Ruzsinszky József kántortanító, Francisz Teréz tanítónő, Jakab János kántortanító, Kuzma László kántortanító, Gonda János kántortanító, Chira Nesztor kántortanító, Brenyó László kántortanító, Ujházy József kántortanító, Pozderka János tanító, Thomay Béla tanító, Mikulka József tanító, Póta Gyula kántortanító, Paracini Lajos tanító, Mikulka Anna tanítónő, Paraviciné Deák Mária tanítónő, Horváth Jenő kántortanító, Gyurcsovecz Károly tanító, Pleyer Károly kántortanító, Ardeleán Péter tanító, Kisfaludy Mihály igazgató-tanító, Suszta Emil kántortanító, Babura Sándor kántortanító, Rác Pál tanító, Jánosházy József nevelő, Iváncsó Gyula tanító, Jakatics Sándor kántortanító, Jakatics Ferenc tanító, Dutkay Dezső tanító, Priska Ferenc tanító, Nuchinger József kántortanító, Zabari Alajos kántortanító, Kádár Béla kántortanító, Farkas György Pál tanító, Holczer János kántortanító, Kozma János tanító, Hartvek J. Jenő tanító, Farkas Ágoston kántortanító, Nagy Gusztáv kántortanító, Porteleky Elek tanító, Laczus Nándor kántortanító, Janda Béla tanító, Tamássy Géza kántortanító, Lenkei Pál kántortanító, Ruzsinszky László kántortanító, Bony László tanító, Horváth Rezső tanító, Helliger István kántortanító, Sente Sándor Pál

kántortanító, Rozgonyi Mihály kántortanító, Kuczin András tanító, Horváth Ignác tanító, Szolyvay György tanító, Kalapos György tanító, Finda Pál kántortanító, Inczedy Ágoston kántortanító, Medvigy Ödön tanító, Szemere Zoltán tanító, Mosonyi Erzsébet tanítónő, Tunkai János tanító, Ferencz Imre kántortanító, András Péter plébános, Biró Ferenc tanító, Kiskéri Bocz Imre kántortanító. (Folytatjuk.)

Magyar tanügyi lapok szemléje.

(vs.) Az elmúlt évben megkezdett tanügyi lapszemléket olvasóink szíves fogadtatásban részesítették. Célunk e rovatban a magyar tanügyi lapokat ismertetni. Részletesebb ismertetést jövőben csak azokról adunk, melyeket első ízben mutattunk be. A már bemutatott lapok rövid tartalmát csak jelezzük, képét adván ezzel a magyar tanítói munkásság szakavatottságának és a kultúra érdekében végzett önzetlen jó szolgálatának. Figyelemre érdemesebb fontos dolgoknál kötelességünk lesz a tárgyalás bővebben is foglalkozni s csak ez esetben térünk el az egyszerű regisztrálástól. Lapunk a következő magyar tanügyi lapokról vehetett tudomást:

1. **A Gyermekvédelem Lapja.** — VII. évf. 1. sz. Az Országos Gyermekvédő Liga hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő: *Sebestyén Ede*. Szerkesztőség: VII. Jávor-u. 3. szám. Előfizetési ára egy évre 4 korona. Megjelenik minden hónap 15-én.

Az Országos Gyermekvédő Liganak ez a hivatalos közlönye igen alkalmas organum arra, hogy a tanítóság a gyermekvédelem módjai és eszközeivel behatóbban foglalkozhasson. Ezen első szám változatos tartalma is meggyőzhet arról, hogy hasznosan értékesíthető közleményei az iskola javára is felhasználhatók. — Tartalma: Gyermekvédelem és gyermekművelés. — A gyermekkereskedelem. — *Gelléri Mór*: Az inasnevelés terén szerzett érdemek jutalmazása. — *Sebestyén Ede*: Erős nemzedékek. — *Csák Zoltán*: A nyomorúság gyermekei. — *Radák György dr.*: A büntető novella második fejezete a gyakorlatban. — *Neter Jenő dr.*: Az egyetlen gyermek. — *Desseffy Emma*: Tapasztalásaim a gyermekvédelem terén. — Megfigyelések, irodalom, üzenetek.

2. **Az Alkoholizmus.** — 1. sz. *Vanderwede Emil*: Az alkoholizmus és szociális kérdés. — Mit ér egy új lexikon az alkoholkérdésről? — Az alkohol erősebb, mint a rendőr. — Miért kötelessége minden tanítónak abstinenssé lenni? — A kenyér alkohol tartalma. — 2. sz. A magyar közélet az alkohol kérdésről. — Van-e az alkoholnak degeneráló hatása? — Rendes rovatok.

3. **Bereg megyei Tanügyi.** 1. sz. *Monus Gyula*: A magyar jellem és a kultúra. — *Tisyay*: A tanító munkájának megbecsülése. — Egyleti hírek. — Vegyesek. — Irodalom. — 2. sz. *Széchenyi Endre*: Hazaszeretetre való nevelés a népiskolában. — Modern nép. — Oktatás. (Amerikai kulturkép.) — *Bogisich Mária*: Az óvodai nevelésről. — Rendes rovatok. — 3. sz. Az állami tanítók mozgalma. — *Rady Erzsébet*: Néhány szó a Grimm mesékről. — Rendes rovatok.

4. **Család és iskola.** 1. sz. *Dr. Havas Gyula*: Gyermektanulmányi ügyünk fejlesztése. — *Koller István*: Rein paedagógiai rendszere. — *Sebestyén József*: A „Himnus” jelentősége népiskolai tanításunkban. — Tárca. — Nevelői megfigyelések. — Szemle. — Egyesületi élet. — Irodalom. — Vegyesek. — 2. sz. *Tóth Irma*: A nemzeti paedagógia megteremtése. — *Koller István*: Rein paedagógiai rendszere. — *Sebestyén József*: A „Himnus” jelentősége népiskolai tanításunkban. — Rendes rovatok. — 3. sz. *Dr. Apáthy István*: Egy teremtő gondolat és a magyarság. — *Radnóti Dezsőné*: A tanító szociális kötelességei. — *Sebestyén József*: A „Himnus” jelentősége népiskolai tanításunkban. — Rendes rovatok. — 4. sz. *Elek Gyula*: Szélcsemd. — *Dr. Gerencsér István*: Egységes elemi iskolai tankönyvek. — *Mezey Mihály*: A történelmi tanításáról. — Rendes rovatok. — 5. sz. *Barabás*

Endre: A tanítóegyesületek, az iskola, a tanító és a társadalom. — *Hantos Gyula*: Játék és munka. — *Kiss József*: A fiatalok büntetésének nevelése. — *Juhász József*: A természettudományok tanítása a népiskolában. — Rendes rovatok. (Folytatása következik.)

SZEMLE.

A Moussong-féle országos szövetség és a kath. tanítók.

Az '58-ak által képviselt országos tanítói szövetségnek úgy látszik sehogy sem tetszik az, hogy a komolyan ítélő vidéki tanítóság nem követi arkonbokon keresztül az '58-ak keresztényellenes és közmopolita, nemzetközi tanügyi irányát. Most már ugyan halljuk és csodáljuk, hogy az *Isten, a haza, a király* jelszavakat is hangoztatják; de mert ezt csak lapjuk türelmes papirosán olvassuk, egyáltalában nem tudunk lelkesedni még csak taktikából sem az '58 augusztusi hős ezen szemfényvesztő produkcióiért. „Bank”, „segélyalap”, „szociális” maszlag és többféle ígéret csak azt igazolja, hogy a Moussong-féle országos szövetség tarsolyában — az *időjárás szerint* — mindenféle eszme és gondolat bennfoglalatik, de komoly, öntudatos elvük és irányuk csak egy van: *gyűlölet a keresztény szellemű nemzeti nevelés és annak harcossai, intézményei iránt*. S ez az, amivel igazolják, hogy a magyar tanítók országos tömörülésének magasztos és nagy eszméjét '58 tanító uralmi vágyának és ezzel összekötött személyes céljainak kisszerű eszközevé avatták. Ezért csak megmaradnak kath. tanító-egyesületeink és körünk azon elfoglalt álláspontjuk mellett, hogy mindaddig, míg nem sikerül a magyar tanítók igazi országos szövetségét megalkotni, addig saját erkölcsi erejükben ismerik fel azt a hatalmat, amivel a nemzeti kultúráért, a nemzeti kultúra munkásainak jogos érdekeiért harcolni kötelességüknek ismerik. A hitvallásos tanítók, úgy, miként az állami tanítók is, nem kérnek erkölcsi erőt és támogatást azoktól az '58-aktól, akik szövetséges társakul szorgalmazzák a keresztény magyar tanítóságot, csak azért, hogy gyűléseiken azután közel ezeréves vallási és hazafiúi meggyőződésükért őket kigúnyolják és arcúliássák. Az az erkölcsi erő, amit a magyar tanítók egy igazi országos szövetsége képviselhet, igen is meg lesz egy oly szövetségben, amit a szövetséges társak közös egyetértéssel hoznak majd létre, oly módon, amint egy ily szövetségnek létrejönni kell; de nincs az meg a Moussong-féle '58-ak társaságában, mert az a szövetség már keletkezésének első percétől nélkülözi a szövetség lényegét. Nem más az, mint *'58-ak bankot alkotó társasága*, kik ütenyszóra törnek a hitvallásos magyar iskolák és intézetek ellen és *amidőn a jelekezeti tanítók fizetésrendezéséről elmélkednek, nagy bölcsen a fenntartóknak már teljesen kiürített pénztárára utalják az egyébként szövetségesnek tartott jelekezeti tanítókat minden jogos kívánságukkal*.

És még ezek után is vannak, akik nem látják be tisztán és világosan a Moussong-féle szövetségesek céljaiba!?

HIREK.

A magas püspöki kar március 30-án tartott értekezletében foglalkozott az Országos Katholikus Tanügyi Tanács előterjesztéseivel, neve-

zetesen a tanítók fizetésének rendezésével, a nyugdíjtörvény revíziójával s a tanítóknak igazgatói címmel való felruházásával. Targyalta a magyarországi latin és görög szertartású róm. kath. kisdudóvók, népiskolák és gazdasági ismétlő iskolák közigazgatásának rendszabály-javaslatát, valamint a tanítóképző-intézetek képesítő szabályzatát és tudomásul vette a *Katholikus Tanügyi Tanács keresztény szociális szakosztályának szervezését.*

Tanítójubileum. A topolyai tanítótételnek egy érdemekben gazdag tagja: *Sulyok János* tanító ülte március hó 23-án tanítóságának 25 éves jubilumát. Megérdemli, hogy megemlékezzünk róla, mert mint a nemzet ifjúságának hivatott, ügybuzgó nevelője, a lezajlott 25 év alatt sok jeles embert adott a társadalomnak, már pedig a társadalom színe-java képezi a nemzet erejét. A jó tanító a legfontosabb kultur-missziót teljesíti: ő készíti el az ifjú nemzedéket igazi hazafiakká, ő oltja abba a haza iránti szeretet érvényét, ő tanítja meg a hazát mindennél előbbre tenni. *Sulyok János* azok közé tartozik, ki eme fontos hivatásnak igazán, becsületesen, tisztességesen megfelelt. Közös óhaját tolmácsolunk akkor, amikor azt mondjuk, hogy, sok ily derék, ügybuzgó, törekvő, lelkes tanítót szegény, sokat szenvedett magyar hazánknak!

Az udvardi esperesi kerület róm. kath. tanítói köre április hó 26-án tartja meg Komárom-Szentpéteren, a r. kath. iskola helyiségében évi rendes közgyűlést, tartalmas tárgysorozattal, amelyet mintául vehetnének azok a tanítóegyesületek, amelyek a tanítói közelet drága idejét üres sablonnal szokták kitölteni. Eleven és öntudatos munkájukért szívből üdvözlők az udvardi kerület tanítóit! A sorrend a következő: 1. Hymnus. 2. Mélt. gróf Zichy Miklós úr díszelnökségéről szóló okmány átadása. 3. Elnöki megnyitó és beszámoló. 4. *Világneveltek harca* s vele kapcsolatban indítvány. Előadó *Körenchy Rezső*. 5. *Az Eötvös-alap és a katolikus tanítók* s vele kapcsolatban indítvány. Előadó *Karácsonyi József*. 6. *A keresztény tanítók szociális szakosztálya*. Előadó *Kocsán Károly*. 7. Indítványok. 8. Szózat.

Kántorképesítő. A *Kassai kir. kath. tanítóképzőben* április hó 28-án és 29-én tartják a kántorképesítővizsgát. Gyakorlati kántorok április 10-ig küldhetik be vizsgálati engedély iránti kérvényeiket.

Személyi pótlék. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur *Greiner Gyula* madarasi róm. kath. tanítónak 200 kor. személyi pótlékot engedélyezett kiváló tanítói működésének jutalmazásául.

Orgona-darabok. Gyönyörű ünnepi és dallamos praludiumok az összes dur és moll hangnemekből, fügelekkel együtt 5 kor. helyett 4 kor. A közeledő húsvéti ünnepekre s minden alkalomra kiválóan alkalmasak. Megrendelést tiszteletteljesen kér Kontor Elek kollégánk, Budapest, VII. ker., Thököly-út 42. sz.

TÁJÉKOZTATÓ.

Államsegély átutalás. (K. F.) 1. Azt írja, hogy állását még szeptember hó elején foglalta el, de államsegélyét még mindezeidig nem utalták át, holott már vagy öt ízben fordult sürgető kérelemmel a kir. tanfelügyelőséghez. Ezen késedelem miatt alig tud megélni csekély jövedelméből, amit a fenntartótól kap. Az 1907. évi 27. t. c. 30. §-a értelmében az iskolaszék elnöke köteles a tanítói

állomáson történt személyi változást 15 nap alatt a kir. tanfelügyelőnek bejelenteni. E bejelentéssel kapcsolatosan beterjeszti a szükséges okmányokat, hogy az államsegélyes tanító választását a miniszter tudomásul vehesse s az államsegély átutalását elintézhesse. Ehhez a bejelentéshez külön nyomtatvány is áll a fenntartók rendelkezésére. 2. Az uradalom köteles megfizetni a kirótt hitközségi iskolaadót, mert a tulajdonos róm. kath. vallású. Az a körülmény, hogy bérbe adta a birtokot, nem mentesíti a hitközségi iskolaadó fizetési kötelezettsége alól. Ezt az 1868. évi XXXVIII. t. c. 11. és 45. §-a előírja és már többször is idézett 1891. évi 29.166. sz. miniszteri döntvény világosan kifejti. — **Utadó.** (S. F.) A pénzügyminiszteriumnak 59558. számú 1892. évben kelt rendelete értelmében törvényhatósági joggal bíró városokban az utadó községi adó természetű és ennélfogva a tanítók azt nem fizetik. Felebbezzék meg a kivetést. — **Nyugdíjigény.** (Z. F.) Az 1907. évi XXVII. t. c. 11. §-a azt mondja, hogy a legkisebb alapfizetés erejéig a tanítói és kántori járandóságok együttesen fizetésnek számítandók a nyugdíjjogosultság megállapításánál. A kérdezett esetben csak 1000 koronát állapítanak meg, de a korpótlék ezenfelül számítandó be. — **Katonai szolgálati kedvezmény.** (H. I.) A kérvényhez csatolandó az oklevél és az iskolai hatóság bizonyítványa, hogy rendszeresített állásban működik. — **Hitközségi iskolaadó.** (Cs. A.) Az illetők csak akkor kötelesek a hitközségi iskolai adót fizetni, hogyha gyermekük iskolába jár. A második esetben, miután a férfi kath. vallású, ő a saját birtoka után köteles fizetni a kirótt adót.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

Cs. E. A tiszta jövedelem az iskolaszékeknek szolgáltatandó át. Az elszámolás nyilvánosan eszközöltessék a közönség számára. — **P. J.** Feleltünk. Az okmányokat mellékeljük. — **M. K. E.** A lapok közlésénél mi sem ismerünk többet; a közölt határozatot elfogadták és teljes igazuk van. — **K. A.** Kérvényt intéz a miniszter úrhoz; mellékeli a keresztlevelet, oklevél hiteles másolatát, az eredeti díjlevelet és a választásról szóló jegyzőkönyvi kivonatot, kinevezési okmányt. Forduljon a vasúti igazgatósághoz. A kérvényt a kir. tanfelügyelővel is láttamoztassa; melléklet: 2 arckép és 2 kor. levélbélyegben. — **Korpótlék.** 1. Megsürgetheti a kir. tanfelügyelőségnek. 2. A filiális közseg iskolájának pecsétjét a tanító őrzi. 3. Nem ismerjük. — **G. E. I.** Igen, kötelesek mindaddig az ismétlő iskolába járni, amíg fel nem szabadulnak. 2. Novembertől áprilissig teli hónapok, a többi nyári hónapnak veendő. — **H. B.** Rendelje meg a polgári tanító- és tanítónképzők tanképesítő vizsgálatának szabályzatát az egyetemi nyomdában, Budapest, I. k., Vár. Abban minden útmutatást részletesen megtalál. Azután forduljon a Pedagógium igazgatóságához Budapest, I. k., Győri-út. Igen, magánuton is vizsgálhat. Csákyknak L. M. lakik Jászón — **F. I.** Nem veszíti el, ha önhibáján kívül történt az eset és minden hatósági intézkedés igazolja eljárását. — **Sch. I.** Még nincs ily döntés. — **F. A. Patak.** Vannak kérdések, amiket tanulmányozni kell. Innen a késedelem. — **D. J.** Forduljon a Gazdák Biztosító Szövetkezetéhez Budapest, Baross-utca 10. — **O. B.** A kert nem lehet kevesebb 1/4 teleknél. Ellenkező esetben a hiányzó hányad pénzértékben adandó meg. — **B. Z.** A kert haszonélvezete az öné, tehát a termőképes körtefákat az iskolaszék minden ok nélkül ki nem vágathatja. Jelentse az ügyet a felettes hatóságnak. — **Z. S.** Feleltünk. — **K. A. I.** Ha a pályázati feltételek alapján történt az átköltöztetés, akkor az összeg megtérítendő a fenntartó által, ellenkező esetben nem. 2. A bérlet a hatóság beleegyezése nélkül mátra át nem ruházható.

Tartalom. *Wohlmuth Ernő:* Tekintsünk vissza! — *Ember Károly:* Népoktatásunk függő kérdései. V. — *Schottert Ferenc:* A tanítók fizetésének újabb rendezése. — *Keresztény szociális ügyek.* *Kocsán Károly:* Keresztény szocialista tanítók szervezkedése. — *Magyar tanügyi lapok szemléje.* — *Szemle.* — *Hírek.* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata köte-
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vánál egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk
figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.

Esztergomi érseki megye.

Bars-alsóvárad i kántori állás május 1-én elfoglalandó.
Jövedelme: 8 kat. hold 22 □ól, melyért 1916. szept.
végeig évenként 360 koronát kap. Felsővárad i hold
körül i bérlő megmunkálni és a termést hazahordani
köteles. Adót a bérlő fizeti. 1 pozsonyi mérő buza, vallás-
alapról 31-72 kor. 3 öl keményfa a lévái uradalom mohi
erdejéből, melyet önköltségén kivágnai és haza szállítani
köteles. Stóla jövedelmek. Egy esetleg 2 szoba, zárt
konyha, kamra, istálló és kis kert. Összes kántori teendő-
ket végezni, az istentiszteletknél és egyéb szertartások-
nál segédkezni tartozik, valamint a hittanításban a
materben és a filiában. Személyes megjelenés a próba
végétt előnyül szolgálhat, utiköltség szükséges. Kiegé-
szítés kérése 800 koronáig folyamodás alatt van. A folya-
modványok a hitközséghez április 20-ig a plébánia-
hivatalra címzendők. *Csény Antal* plébános, hitközségi
elnök. (Bars-Alsóvárad). 305 1-1

Detreköszentpéteri kántortanító betegsége folytán,
hátralevő két esetleg három óra, havi 70 kor. fizetés
mellett, segédtanító kerestetik. Tanítási nyelv tót-magyar.
Kérvények plébánia hivatalhoz intézendők. (Pozsony m.)
Majzon Imre plébános. 311 1-1

Felsőatraki (Nyitra m.) róm. kath. tót-magyar kántor-
tanító állásra pályázat hirdettetik. Mint tanító hitközség-
től 140 kor., államsegély 368 kor., tandíjváltásból
100 kor., kántortanítói szántó föld tiszta jövedelme 56 kor.,
kántori conspatio 15 p. m. rosz, alapítványokból 38 kor.,
ostyasütés 24 kor., stóla 80 kor. Határidő április 20.
Pályázatok róm. kath. iskolaszékre címzendők.
313 1-1

Az **uny** (Esztergom m.) róm. kath. kántortanítói állásra
pályázat hirdettetik április 10-ig. Javadalmazás a következő:
lakás 2 szoba, 1 konyha, 1 kamra, 1 pince és gazdasági
épületekből 1 istálló, 1 szin, 2 ólból, 5 kat. hold 1170 □ól
szántó föld, 1 kat. hold 373 □ól kert gyümölcsös-szel.
Legeltetési jog. Hívektől 4 hl. 85 lit. buza, 4 hl. 85 lit.
rozs. Párber 60 kor., egyházi segély 200 kor. Vallásalap-
ból 16-12 kor., stóla 6-8 kor., alapítványi misék után
16 kor., tandíjkárpótlás adóhivataltól 32 kor., munka-
váltás szántás és trágyahordás fejében 32 kor., állam-
segély 502 kor., vetőmag alapítvány 2 hl. buza, 2 hl.
árpa, 2 hl. zab, amelyet ha elpályázna az illető, tartozik
vissza fizetni. Felszerelt kérvények főt. *Kemenczy Mihály*
esperes tanfelügyelő úrhoz címzendők. Héreg, u. p. Tar-
dos. (Komárom m.) *Kassay Pál* iskolaszéki elnök, hpléb.
320 1-1

A «Népnevelő» 13-dik számában megjelent **Illés**
(Hont m.) pályázatból kimaradt: «572 kor. készpénz az
iskolai pénztárból.»
296 1-1

Egri érseki megye.

A **sáti** róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettetik.
Fizetése: a törvények által megállapított készpénz és
lakás díjvel szerint. Pályázati határidő április 10. Szemé-
lyes megjelenés nem kívántatik. Cim Sata, (Borsod m.)
Iskolaszék. 308 1-1

Az **ivádi** róm. kath. kántortanítói állásra április 17-ig,
mindön a próba is megtartatik, pályázatot hirdetek Java-
dalma: államsegély 680 kor., föld, stóla, párber és fa-

deputatum 320 kor. Igen jó lakás kerttel és mellék-
épületekkel. *Farkas Gyula* lelkész iskolaszéki elnök.
Pétervársára (Heves m.) 310 1-1

A **kékcsei** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat
hirdettetik. Jövedelme: két szobás lakás, konyha és kamra.
3/4 kat. hold kerttel, 13 kat. hold szántó föld és rét
haszonélvezete, melyből az őszi forduló a hívek szántják
és a termést hazahordják, a tavaszt szántják. Hat szekér
fa az udvarra szállítva, párber 80 kor., stóla 40 kor., dij-
levél szerint, tanulmányi alapról 189 kor., misealapítvány
24 kor., ismétlőiskoláért 25 kor., államsegély 382 kor. Eger-
ből 160 kor. államsegélyből fog kérelmeztenni. Választás
április 8-án, délelőtt 10 órakor. Személyes megjelenés
előnyben részesül. Szabályszerűen felszerelt kérvények
április hó 4-ig *Fábray Imre* iskolaszéki elnök címére
Kékcse, u. p. Kisvárdá, küldendők. 300 1-1

Alulírott segédet keresek. A pályázó értelmes magyar-
sággal éneklő, erős hangú, miséket, vesperásokat, szertar-
tasokat, bucsuztatós temetésekét könnyed módon, közmeg-
elégedésre végezni tudó és kötelességszerető legyen. Igy
nyugalmass, állandó otthon biztosított. Fixum 1200 kor.,
havi előleges részletekben. Megkereső levél hozzám intéz-
tessék. *Jászberény, Belezny Mór* főkántor. 316 1-2

Tiszadada (Szabolcs m.) plébános okleveles tanerőt
keres **rejei** tanyai magániskolához. Fizetés: 400 kor.,
600 liter buza, 1200 liter rozs, 400 liter árpa, 100 liter
bab, 28 kiló só, 1200 kiló takarmány, 6 szekér rözse,
2400 □ól tengeriföld, 2 tehén és 2 öregsertéslegelő;
korpótlék nincs. *Krich Mihály* iskolaszéki elnök lelkész.
301 1-1

Besztercebányai egyházmegye.

Betöltendő a **kisócsai** róm. kath. tanítói állomás.
Fizetése: a törvényes lakáson kívül államsegéllyel együtt
1000 kor. Tót nyelv tudása szükséges. Pályázati határidő
április 20. *Iskolaszék.* 321 1-1

Kalocsai érseki megye.

Lemondás folytán az **agai** (Temes m.) róm. kath.
magyar kántortanításra pályázat hirdettetik. Javadalma:
természetbeni lakás kerten kívül, törvényben biztosított
fizetés, benne van buza és tüzelőfa járandóság, nősek
előnyben részesülnek. Pályázati határidő április 9. *Lesz-
nyák József* iskolaszéki elnök. 307 1-1

Kassai egyházmegye.

A **lapispataki** róm. kath. kántortanítói állásra pályá-
zat hirdettetik április 27-re. Fizetése: államsegéllyel
1000 kor. Posta Lemes, (Sáros m.) *Moys Jakab*, iskola-
széki elnök. 315 1-1

Nyitrai püspöki megye.

Keresek a tanév végeig tanítóhelyettes. Nő is lehet.
Dijazás megállapodás szerint. *Plébániahivatal.* Kisradna
(Berácsény, Trencsén m.) 304 1-1

Pécsi egyházmegye.

A sádsi (Baranya m.) plébániához tartozó **Hörnyék**
fiókközségben megüresedett kántortanítói állásra pályá-
zatot hirdetek. Javadalma: megfelelő lakás és házikerten
kívül 2 kat. hold 564 □ól szántó föld, 4 öl tüzelő, párber
mintegy 130 házaspártól, készpénz és 208 kor. állam-

segély 1000 koronáig kiegészítve. Tannyelv magyar, de a német nyelv tudása is kötelező, mivel temetéseknel a német nyelv is használatos. Kötelessége a köznapi és ismétlő tanköteleseket oktatni, a helyi kántori teendőket elvégezni (templom nincs) díjlevél szerint. Személyes megjelenés nem szükséges, de óhajtkák az iskolaszéki tagok. Pályázati határidő *április 9. Szűcs József* iskolaszéki elnök. 306 1-1

Baranyában Gyód német ajku község kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Fizetés: 1. Hitközségtől negyedéves részletekben előre 700 kor. 2. Malomfuvar fejében negyedévenként 6 kor. 3. Tandijkárpótlás 48 kor. 4. Politikai községtől ismétlő oktatásért 42 kor. 5. Hitközségtől 10 köbméter keményfa. 6. 654 □öl belteki szántóföld. 7. 2563 □öl kültelek megrágyázva és árpával bevetve. Vetőmag visszatérítendő. 8. 508 □öl szőlőterület a tél folyamán megrígólirozva, község be is ülteti. 9. Államsegély 40 kor. 10. Stóla 10 kor., mind együtt 1000 kor. Csinos lakás: 2 szoba, 2 konyha, kamra, pince, 6l. Iskola nyelve magyar. Kötelességek a vásár- és ünnepnapos litánia s egyéb szokásos ájtatosságok az iskolában, belépés a pécsegyházmegyei tanító egyesületbe. Pályázat határideje *április 16.*, választás április 17. Kérvények plébániára címzendők. Készü (postaugynökség). *Csonka Nándor* plébános. 319 1-1

Rozsnyói püspöki megye.

Egyházmegyei főhatóságom beleegyezésével elcsérem jó kántortanítói állományt kevés teendővel (vasárnap litánia, 3-ik vasárnap mise) szép lakás, 3 szoba, miunum 1400 kor. alapfizetéssel. *Röm. kath. tanító Almágy*, posta Ajnácskő. 303 1-1

Mindent végezni tudó képezédsz önálló kántori, esetleg segédkántori állást keres. Megkeresések: *róm. kath. kántor Aurányhosszúrét* (Gömör m.) címzendők. 323 1-1

Szatmári egyházmegye.

A mérki (Szatmár m.) községi nyári gyermekmenhely vezetőnöi állásra pályázat hirdettek. A menhely máj. 15-től szeptember 15-ig tart. Fizetés: 200 kor., lakás és 1/2 öl tűzifa. Kérvények *április 29-ig* adhatók be. *Elnökség.* 317 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A 'Népnevelő' 4-ik és 10-ik számában hirdett pályázat. *Kerkaszentkirályra április 9-ig* meghosszabbították. Választás azon napon délután 3 órakor. *Gáál István* pléb. iskolaszéki elnök. 302 1-1

Badafalvai (Vas m., posta: Nagyfalu) róm. kath. kántortanítói állásra *április 17-ig* pályázat hirdettek. Jövedelem: 3 szoba, kert, pince, gazdasági melléképületek, készpénzfizetés hitközségtől tandij karpótló államsegéllyel együtt 400 kor., ismétlésök után 52 kor., ingatlanok átlagos haszonbérértéke (szántó, rét, legelő, kert, összesen 9 hold 977 □öl) 130 kor., rozsjárandóság 4-5 mm. 63 kor., stóla jövedelem meghatározott összegben évenként 25 kor., mustjárandóság 65-60 kor., állami fizetékiegészítés 214 kor., kántori készpénzfizetés Horvátfalu hitközségtől 50 kor. Ezen összegért tartozik összes a főhatóságilag jóváhagyott 1911. évi március 10-én kelt díjlevélben tüzetesen felsorolt kötelességeit pontosan teljesíteni határozottan megemlíttetik, hogy ezen kötelességek közé tartozik a harangozásról és a toronyóra felhuzásáról való gondoskodás is. Tannyelv német-magyar díjlevél az elnökségnél betekinthető. Az esetre, ha azon teendőket is vállalja, melyeket díjlevél szerint nem tartozik végezni, akkor díjlevél szerint még körülbelül 150 kor. értékű jövedelem biztosított. Kérvények címzendők: plébániahivatalnak Badafalva. 314 1-1

A kemenesszentpéteri iskolaszék pályázatot hirdet egy róm. kath. kisegítő tanítói állásra *május 15-ig*. Fizetés: ezideig 90 kor. és egy butorozott szoba. Kötelessége egyik osztályban tanítani. Kérvények az iskolaszéki elnök címére küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 309 1-1

Veszprémi egyházmegye.

A lesencenémefalvai kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: lakás és gazdasági épületeken kívül 1382 kor. Pályázati határidő *április 18-ig*. Kérvények *Magyari István* plébános iskolaszéki elnök címére Lesencetomaj (Zala m.) küldendők. 312 1-1

Eladó egy öt változatu, kitünő hangú harmónium. *Kratancsik István* kántortanítónál *Rédics.* 322 1-1

Egy harmónium eladó, teljesen új kellemes hangú. *Illés Mihály* tanító. Egreskátá, (Pest m.) 318 1-1

Sürgősen keresek magyar tanítónőket nyelv és zenei ismeretekkel vagy anélkül is. Gyermekkertészniök minden időben kedvező a kalmazást kaphatnak *Faragó Franciska*, Budapest, Váci körút 64. sz. II. em.

Méhkasokat (gyékényből) szállítok. Árak: közönséges kúpkas darabja 1 kor., átmeneti 2.40 korona. Nagyobb rendelésnél kedvezmény. Kivanatra bármilyen alakot készíttetek. 259 4-5

Matuska István Nagykaroly.

STAMPAY ének és imakönyve

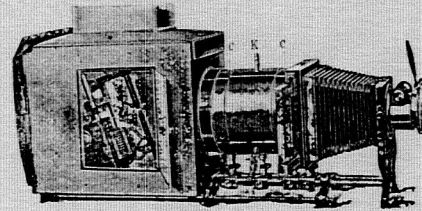
bővítve is félvászonban 30 fill.
Vászonban 50 fill.
Tízre egy ingyen, kotta is egyszer ingyen!
Köbölkuton, (Esztergom megye.) 157 9-10

MARX és MÉREI

tudományos műszerek gyára

VI., BULCSÚ-UTCA 7. : : : TELEFON 21-06.

Dejtítőgépek, diapositívek, fizikai és egyéb tanítási eszközök.

Felekezeti iskolák teljes felszerelése az új tantervszerint.

Árjegyzékek díjtalanul küldetnek. 404-26

ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁS.

A Szent-István-Társulat műkereskedésében beszerezhetők az elsősorú hazai és külföldi művészek vallásos tárgyú eredeti festményei és azok reprodukciói jutányos áron és kényelmes havi részletfizetés mellett.

Tessék képesjegyzéket kérni.

Korszakalkotó hangszertalálmány! HEGEDŰ ÖSSZEKÖTVE HARMONIUMMAL!

Orgonák és harmoniumok készítését és javítását a legjutányosabban eszközözm!

Orgonák és harmoniumok készítését és javítását a legjutányosabban eszközözm!

Nincs a jelenkornak bámulatraméltóbb hangszere, mint a szabadalmazott

„ÖSSZETETT HANGSZER“

melynél a hegedű csodával határos elmés módon van egyesítve harmoniummal olyformán, hogy a harmoniumbillentyűk abban a pillanatban, amikor lenyomódnak, lenyomják egyúttal a hegedű hurjait is ott, ahol szükséges. Ezen

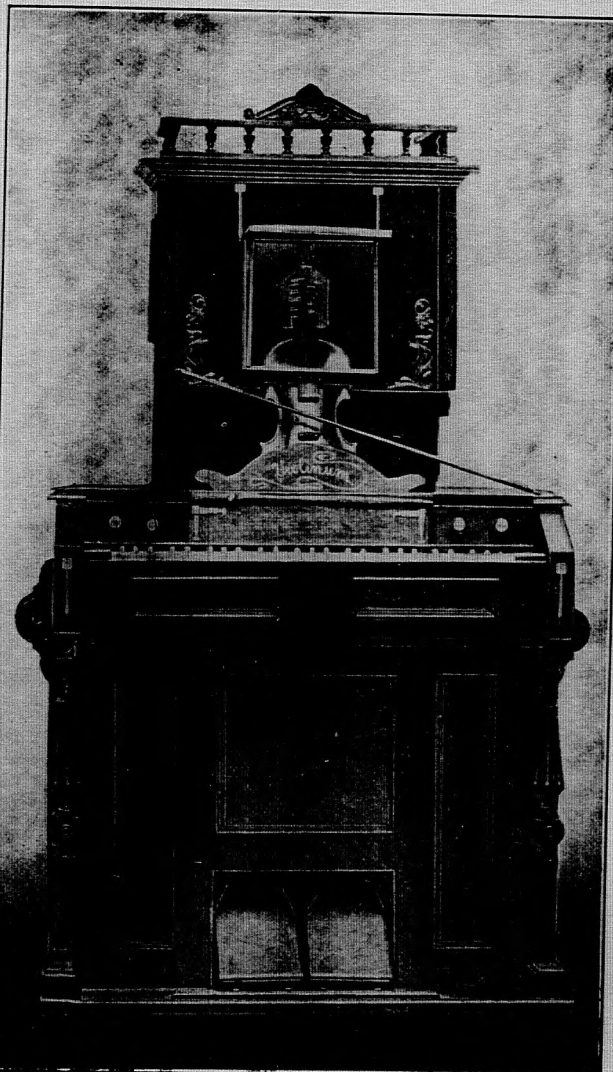
„ÖSSZETETT HANGSZER“-en

bárki, aki harmoniumon játszik, háromféle zenét produkálhat: vagy tisztán hegedűszól, vagy kizárólag harmonium, vagy hegedűharmoniummal együtt.

Zeneszakértők, kiknek ezen hangszer be lett mutatva, a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak úgy a «hangszer» gyönyörű hangjáról, mint annak gyakorlati értékéről.

És valóban, ha ezen

„ÖSSZETETT HANGSZER“-en

megszólal a hegedűharmoniummal együtt, a két egybeolvadó gyönyörű melódia e «hangszer» a legértékesebb, legideálisabb hangszerré teszi. A «hangszer» alakja oly remek, hogy a legelőkelőbb főúri szalonoknak is díszére válik. Zenedarabokat kik egyes zenedarabokat különféle hangszínezettel óhajtának játszani, okvetlen szerezzék be maguknak a szabadalmazott

HEGEDŰ-HARMONIUM-ot.

De szerezzék be azok is, kik a zenéhez keveset értenek, mivel a szab.

HEGEDŰ-HARMONIUM-on

az egyes darabok egy ujjal játszva is gyönyörű hegedűharmoniumszó-lóban részesítik a hallgatót. Amennyiben valaki harmoniummal már rendelkeznek a birtokában levő harmoniumát egy

HEGEDŰ-HARMONIUM-mal

óhajtana becsesélni, ezen óhajtását alant írott cég bárkinek készségeggel teljesíti

□□□□ Ezen szabadalmazott □□□□
„HEGEDŰ-HARMONIUMOK“

□□□□ a következő árak mellett kaphatók: □□□□

1.	4 1/2	oktávú	4	reg.	1	játékos, matt szekrény	260	korona.
2.	6	11 1/2	fényezett	320	□	□	□	□
3.	8	2	480	□	□	□	□	□
4.	11	2 1/2	560	□	□	□	□	□
5.	15	3	600	□	□	□	□	□
6.	17	3 1/2	700	□	□	□	□	□
7.	19	4	800	□	□	□	□	□
8.	21	4 1/2	900	□	□	□	□	□
9.	22	5	950	□	□	□	□	□
10.	22	5 1/2	1000	□	□	□	□	□
11.	23	6	□	□	□	□	□	□

A «Hegedű-harmonium» árai azért lehetőleg a leghozzávalóbbak, hogy azokat a leghozzávalóbb anyagi körülmények között levő zenedarabok egyének is beszerezhessék.

MEGRENDELÉSI FELTÉTELEK:

Mivel ezen «Hegedű-harmoniumok» csak rendelés esetén szerelhetők föl teljesen, azért rendelés esetén ezen felszerelésekre — biztosíték fejében — a megrendelt hangszer árának 20%-a fizetendő, a hátralévő összeg pedig szállítás alkalmával lesz utánvételezve.

Azon n. b. rendelők, kik használt harmoniumot küldenek be, becsesítés végett, biztosítékot nem fizetnek.

Ezen «Hegedű-harmonium»-oknak Magyarország és Balkán államok területére egyedüli szállítója:

Bingold Kálmán hangszerkereskedő,
orgona- és harmonium-készítő
PÉCS, Király-utca 42. szám.

Első magyar vill. erőre berend. hangszergyár.

Stowasser János

császári és kir. udvari szállító,

a m. kir. operaházi tagok, budapesti színházak, zeneakadémia, zenedék, az összes fővárosi iskolák stb. szállítója, a hangfokozó gerenda és a javított Rákóczi-tárogató feltalálója.

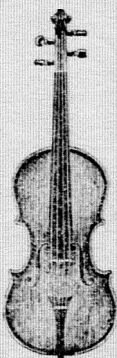
Budapest, II., Lánchid-u. 5. sz.

Gyár: II., Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós
és fuvós hangszergyára.

Állítja minden-
nemű saját gyára-
ban készült hang-
szereit, úgyiszen
harokát és hang-
szer-alkatrészeket;
hegedűk, onóval
s koronától.

Hangfokozó-
gerenda, mely által
hármely hegedű,
gordonka, helesz-
ése után sokkal
jobb, erősebb hang-
got nyert (biztos si-
ker). 283-11.

Tárogatók 70
koronától.

Harmoniumok
99 koronától.

Pedal-har-
moniumok legelőcsőbb
gyári ártban.

Tanerőknek
kedvezmény!

Javításra a leg-
művészebb kivitel-
ben. — Árjegyzék
kivánatra ingyen
bérmentve.

Eredeti Zimmermann, Laubeger, För-
ster-féle csakis elsőrangú gyártmányok.

Zongorák, pianinok.

Képviselője

Hörl Nándor, Pozsony, Ventur-utca 24.

Csak azonnali készpénzfizetésre. Tanároknak
szerfelett előnyök. ■■■ Prospektus ingyen.

Bibliai diapositívek
és vetítőkészülékek
kikölcsönzése

PEJTSIK KÁROLY

udvari szállító fényképeszeti cikkek szaküzletében
Budapest, IV. ker., Városház-utca 1. szám.

Árjegyzék, utasítás ingyen.

222 6-6

Szőlővessző, szőlőoltvány eladó

a legjobb minőségben, legelőcsőbban. Gyökeres szőlő-
oltvány, gyökeres szőlővessző, sima szőlőoltvány,
sima szőlővessző, a legjobb csemege- és bortajok-
ban és gyökeres és sima Riparia Portalis.

Szőlőoltványtelep részv. - társ.,
GYÖNGYÖS. FINOM HEGYI BOROK.

Lealkalmasan kiszolgálás. ♦ Árjegyzék ingyen.

163 8-10

Különleges szőlőfajok, ismert szőlőfajok

Gyöngyös- sima szőlőoltvány, sima szőlő-
visontai bo- vessző, gyökeres szőlőoltvány,
rok árjegy- gyökeres szőlővessző, sima és
zéke ingyen gyökeres amerikai vesszők ::
és bérmentve

SZÉKELY I. JÓZSEF

GYÖNGYÖS, SZENT URBÁN-TEPLOM.

141 9-10

ORGONAÉPÍTÉSI MUINTÉZET

RIEGER OTTÓ

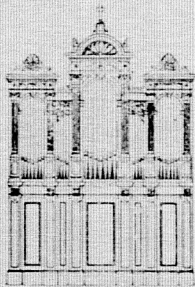
hazánk legnagyobb orgonájának
(a király orgonájának a koroná-
zási templomban) alkotója, vil-
lamos gépekkel berendezett es-
és királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

Cs. és királyi udvari szállító.
A párisi, becsi, stb. kiállítások-
kon kitüntette. Kedvező fizetési
feltételek mellett pneumatikai
nemeshangú orgonákat szállít.
Mindenemű orgonajavításokat
és hangolásokat lelkésmeretes
pontossággal teljesít.

Tervezeteket és mintarajzokat
kivánatra díjmentesen küld.

64 2-52

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legelőcsőbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer
szerint és minden nagyságban pontos or-
gona-méretekkel templomok, szeminarium-
mok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó
vasuti állomásig.

Tanerőknek s lelkészeknek különös szá-
zalékengedmény. Árjegyzék ingyen és
bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93